

MAKTABGACHA TALIMDA XOZIRGI DOLZARB MAVZULAR

Sodikova Odinaxon Abdugapporovna

Andijon davlat univesiteti Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada xozirgi kunda maktabgacha ta'lim tizimida qator islohotlarning olib borilishi. Maktabgacha talimda xozirgi dolzarb mavzular yoritildi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim tashkiloti, islohotlar, "Ilk qadam", bolalar, ta'lim-tarbiya, ta'lim sifati, ijtimoiy yondashuv.*

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida qator islohotlar o'tkazilmoqda, ularning bari bolalar va pedagoglar manfaatlari yo'lida xizmat qilishiga, shuningdek maktabgacha ta'lim sifatinı yaxshilashga qaratilgan. Tizimda qanday muammolar mavjud va ular qay tariqa hal qilinmoqda? Sohada qanday yangiliklar kuzatilmoqda? Islohotlardan nimalarni kutish mumkin? Maktabgacha ta'lim vazirligi (MTV) tizimida o'zgarishlar talaygina. Ularga imkon qadar batafsil to'xtalib o'tamiz.

Maktabgacha ta'lim tizimida qanday yangiliklar?, 2018 yilning sentyabr oyidan tadbiq qilinadigan yangi maktabgacha ta'lim dasturi davlat talablariga asoslangan va respublikadagi barcha maktabgacha ta'lim muassasalari yangi dastur bilan tanishtirilgan. Davlat va dastur talablarini o'zida jamlagan hujjatlar paketi barcha mintaqalardagi MTTlarga etkazilgan. Bundan tashqari, O'zbekistonda birinchi marta hammaga mavzuiy rejalashtirish dasturlari tarqatilgan.

"Ilk qadam" deya nomlangan yangi dasturning asosiy tamoyili - ta'lim jarayoniga qo'shilayotgan kichik yoshli bolalarning ilk qadamlari.

"Umuman olganda, davlat talablarida kichik va maktab yoshigacha bo'lgan bolalarni besh yo'nalishda rivojlantirish kerakligi ko'rsatilgan. Bu besh yo'nalishni rivojlantirib, bola 4 kompetensiyaga ega bo'ladi, ya'ni u 1-sinfga chiqishga motivatsiya oladi", - deydi YAngi dasturda barcha narsaning asosi ijtimoiy yondashuvdir, ya'ni diqqat markazida - bola va uning manfaatlari. Pedagog ota-ona, pedagogik tarkib, bolaning o'zi va albatta, jamiyat hamda davlat kabi ijtimoiy hamkorlar bilan bir ijtimoiy muhitni tashkil qiladi. Dastur asosida bilim olish jarayonini o'yinlar orqali rivojlantirish yotadi. Bolalarda ilm olish, ijod, ijtimoiy yo'nalish kabi tushunchalar rivojlanadi, sog'lom hayot tarzi tarbiyalanadi va ular ijtimoiy muhitda o'zlarini qanday tutish kerakligini tushuna boshlashadi. Guruhlardagi bolalar soni: SHu yildan boshlab O'zbekistonda bir guruhda 25 nafargacha bola bo'lishi me'yoriy ko'rsatkich sifatida belgilandi, ayniqsa sinov tariqasida faoliyat yuritayotgan maktabgacha ta'lim muassasalarida. Ilgari esa bir guruhdagi bolalar soni 30 dan ziyod, ba'zidan esa 40 tagacha etar edi, bu esa bolalarning sifatli maktabgacha ta'limga ega bo'lishida muayyan muammolarni keltirib chiqarardi.

"Prezident topshirig'iga ko'ra, 4 hududda 6 yoshli bolalarni majburiy maktabgacha ta'lim bilan qamrab oluvchi sinov loyihasi yo'lga qo'yildi, ya'ni ular 3 soatlik bepul ta'limga jalb qilinadi, bu 15 soatlik haftalik dastur degani. Bu guruhlarda bolalar soni 25 kishidan oshmasligi kerak. SHu tariqa bizda ilmiy-tarbiyaviy-ta'limiy muhit shakllantiriladi. O'z faoliyatimizga endigina kirishganimizda bolalarni maktabgacha ta'lim jarayoniga qamrab olish 27 foizdan iborat edi, bugunga kelib bu ko'rsatkich 34 foizni tashkil qilmoqda. MTV o'z oldiga katta vazifalarni qo'ymoqda - shu tariqa barcha bolalarni maktabgacha ta'lim tizimiga qamrab olish va bunda bir guruhda 25 nafar bola qoidasiga amal qilish", - deya izohlaydi vazir.

SHuningdek, guruhlarga faqat 25 nafargacha kishini qabul qilish imkonini beruvchi EMIS elektron tizimi ham yo'lga qo'yildi. 2021 yilga borib mamlakatdagi barcha MTT guruhlarida bolalar soni shunday bo'ladi.

YAngi qurilish, rekonstruksiya, davlat va xususiy sektor hamkorligi:

Albatta, hozircha bolalar bog'chalari etishmasligi muammosi bor. MTT binolarini qurish, rekonstruksiya qilish borasida katta sa'y-harakatlar boshlangan. 2019 yilning investitsion dasturidan kapital ta'mirlov umuman olib tashlangan. Zero MTV faqat yangi qurilish va rekonstruksiya gina barcha bolalarni MTTlarga qamrab olish imkonini beradi, deb hisoblaydi.

Prezidentning 3651-sonli qaroriga muvofiq, O'zbekistonda birinchi marta MTV tomonidan Davlat-xususiy sektor hamkorligi (DXSH)ga doir qoidalar ishlab chiqildi. Unda DXSHning 10 modeli ko'rsatilgan bo'lib, ishbilarmonlar ularga jalb qilingan. Qarorda bunday ishbilarmonlar uchun imtiyoz va preferensiyalar belgilab berilgan. Bugunga kelib DXSH bo'yicha 741 shartnoma ro'yxatdan o'tkazilgan, 100 mln dollar (taxminan 780 mlrd so'm) ajratilgan.

Kadrlar etishmovchiligi: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yaxshi ish haqi to'lanmasa, bu kasbga qiziqish bo'lmaydi, albatta. SHu kunga qadar qanchadan-qancha tajribali, yaxshi kadrlar past ish haqi sabab bu kasbni tark etgan. SHu bois joriy yilning mart oyida Prezidentning pedagoglarning maoshini oshirishga doir qarori chiqqan.

O'tgan 27 yil davomida maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilar va MTT xodimlarining tarif stavkasi biror marta oshirilmagan. 2018 yilning mart oyida Maktabgacha ta'lim vazirligi birinchi marta pedagoglarning bazaviy tarif stavkalarini 30 foizga oshirish taklifi bilan chiqdi. SHu yilning sentyabridan oliy ma'lumotga ega pedagoglar uchun bazaviy tarif stavkalari yana 30 foizga oshiriladi.

Hozirda maktabgacha ta'limni moddiy rag'batlantirish masalalari ko'rib chiqilmoqda. Masalan, eng yaxshi tarbiyachi, eng yaxshi mudira, eng yaxshi defektolog kabi tanlovlar g'oliblariga 5-15 minimal oklad shaklida rag'batlantirish rejalashtirilmoqda.

Bundan tashqari, 6 yoshli bolalarni ta'limga qamrab olish bo'yicha qaror loyihasi mavjud. MTV 6 yoshli bolalar bilan ishlovchi tarbiyachilarga o'qituvchi maqomini berish taklifi bilan chiqmoqda. SHunday ekan, tabiiyki, ayni damda Xalq ta'limi

vazirligida tadbiq etilayotgan imtiyozlar kelgusida ularga ham tegishli bo'lishi ko'zda tutilmoqda.

SHuningdek, qo'shimcha xizmatlarga talabgor bo'lgan kishilar uchun to'lov asosidagi qo'imcha xizmatlar yo'lga qo'yiladi. Zero 414-sonli qarorda nafaqat davlat, balki byudjetdan tashqari faoliyatni ham rivojlantirish kerakligi haqida so'z yuritiladi. Mablag'lar MTT hisobiga tushadi, bu ularning mustaqil faoliyati, ularning huquqi, pedagogik tarkib ularni nimaga sarflashni o'zi hal qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. "Ilk qadam" Maktabgacha ta'lim muassasasining Davlat o'quv dasturi. Toshkent, 2018. <https://lex.uz/>
2. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika. - T.: «Tafakkur bo'stoni», 2003.
3. Rasulova M.Sh. Bolalarni maktabga tayyorlash va tayyorligini aniqlash mezonlari. - T.: O'zPFITI, 1994.
- 3..M.X. Tadjiyeva, S.I. Xusanxodjayeva. maktabgacha yoshdagi bolalar jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi /Toshkent"iqtisod-moliya" 2017 y.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 4..lex.uz/news/prezident-2030-yilgacha-maktabgacha-talim-tizimini rivozhlantirish-boyicha 3326-sonli qo'shma qarori.